

antwoordden: "Israëliërs moeten goede burenen zijn. Als ze dat zijn, hoeven ze niet terug naar Israël, dan mogen ze hier blijven." De Cursus zou zeggen dat vergeving het enige zinnige antwoord is op elke vorm van aanval. Zo wordt aanval beroofd van zijn gevolgen. Haat is eenvoudigweg niet tegen liefde bestand (vgl. T26.VII.17:2-3).'

Een levendig geheel

'Wat me in de ontmoetingen met groepen opviel was de grote religiositeit. Kerken en moskeeën zitten vol en gebed neemt een prominente plaats in. Om die reden gebruikte ik daar het woord gebed in plaats van affirmatie, en dat werd verstaan. Een ander verschil in werken was het diffuse van werktijden en groepsgrootte. Beginnen we hier stipt

Goede burenen mogen hier blijven

Via via bereikte Els Thissen het verzoek om met Palestijnen te werken namens het Arab Educational Institute te Bethlehem. Aan die vraag gaf zij graag gehoor en vertrok, vergezeld door haar partner (steun en toeverlaat) Anja van Aarle.

Annemarie van Unnik

'Grote delen van Palestina staan onder controle van Israël. En dwars door de eens levendige hoofdstraat van Bethlehem, loopt nu een negen meter hoge muur met prikkeldraad, wachttorens, loopkooien en controleposten met gewapende soldaten. Het Israëlische pasjesbeleid met haar ellenlange wachtrijen, plus watertoevoerproblemen, scheppen dagelijks een uitdagende levenssituatie voor de Palestijnen op de Westbank. Een situatie die bij uitstek geschikt is om te werken met Attitudinal Healing principe 8: *We kunnen er bewust voor kiezen vanbinnen vredeig te zijn, wat er ook maar buiten ons gebeurt.*¹

We legden een groep Palestijnse christen- en moslimjongeren een kaart voor met daarop dat principe en met de vraag wat voor hen de betekenis van de afbeelding was. Tot ons plezier hoorden we soortgelijke gezegden uit hun traditie en merkten we dat onze intenties hetzelfde zijn. Hoe te leven vanuit innerlijke vrede was zo'n interessant gespreksitem omdat je - in vrede zijnd - beter bent toegerust om heldere beslissingen te nemen in alle situaties, dus ook lastige. Voor de feitelijke problemen waar men voor staat, heb ik geen oplossing. En het kan zijn, dat de oplossingen volgen op een veranderde innerlijke houding. Ik vroeg mensen op straat naar de oplossing. Twintigers

om 10.00 uur, daar loopt men vanaf die tijd in en uit - en moeders nemen hun baby's en peuters mee. Kortom, een levendig geheel. De focus ligt bij familie en gezin - en de moeders zijn daar de spreekbuis van. Zij voelen zich daarvoor verantwoordelijk en willen dat het hun kinderen goed gaat: dat ze gezond zijn, naar school gaan en een beter leven krijgen. Pijnlijk is dat Palestijnen voor veel universitair onderwijs naar het buitenland moeten. En regelmatig vaak, want daar gaat Israël over, mogen ze dan niet meer terugkomen. Zij mogen ook niet vliegen vanaf Tel Aviv, maar moeten tien uur reizen naar een Jordanees vliegveld. En hoelang ze zullen worden opgehouden door wachtposten onderweg en aan de grens, is daarbij ongewis. Dit soort lastigheden komt men tegen op vrijwel elk vlak. Zo kennen bijna alle gezinnen tijden waarin man of zoon in 't Israëlische gevang zit. Je kunt namelijk zomaar worden opgepakt. Die onzekerheid in combinatie met schaarse middelen, slechte toegang tot gezondheidszorg en huisvesting geeft veel stress. Toch is er de wens te willen leren om met elkaar, Palestijnen en Israëliërs, door één deur te kunnen. En die wens gaat vooral uit van jongeren en oudere vrouwen. Die laatsten hoorden we zeggen: "Wij zoeken niet naar schuldigen, maar naar een oplossing voor de situatie." En de jeugd weigert de hoop op geluk op te geven. We hebben Palestijnen ervaren als open minded en gastvrij. Ze zijn ook graag met buitenlanders in contact, opdat ze niet vergeten worden.'

Gelijk opgeven voor geluk

'Tijdens een omvangrijke vrouwenbijeenkomst vertelde iemand geschokt te zijn door het nieuws van die dag. Een Palestijnse man was in Jeruzalem van z'n werksteiger gevallen en gewond geraakt aan zijn hoofd. De Israëlische huis-eigenaar sleepte de man buiten de poort van het terrein en liet hem daar achter zonder medische hulp. De werknemer overleed. Ik vroeg de aanwezigen de overledene in het hart te nemen en dat gebeurde in diepe stilte. Daarna vroeg

¹ Zie pagina 11 voor de afbeelding van dit principe

ik of zij die Israëlische man zouden willen zijn? Na hun "nee", zei ik: "Als dat je antwoord is, voel je misschien compassie met deze Israëlische man. En zo ja, neem hem dan ook in je hart." En weer was er die oorverdovende stilte en de bereidheid dat te doen.

Ik voel me gezegend om daar, op dat moment, bij te mogen zijn. Een oplossing voor de problematiek kan ontstaan, als de mensen hun gelijk opgeven voor geluk. En aan de andere kant van de muur is er wellicht ook een groot verlangen naar vrede. Ik heb dat steeds horen doorklinken in alles - en dat stemt hoopvol.

Wij werkten ook in enkele vluchtelingenkampen in de omgeving van Bethlehem. Die zijn er al sinds 1948, toen de Palestijnen verjaagd werden van hun grondgebied. Volgens resolutie 194 van de VN heeft men recht op terugkeer. Maar veel van hun dorpen en huizen zijn allang verwoest of ingenomen. Als de mensen blijven vasthouden aan dat recht op terugkeer is er geen feitelijke oplossing voor de situatie. Dat men in de vluchtelingenkampen blijft wonen, komt doordat wonen, onderwijs en gezondheidszorg er gratis zijn. Tegelijkertijd is het een soort gevangenis. Wat me het méést verbaasde, zijn de Israëlische settlements boven op de heuvels in Palestijns gebied. Ommuurd, met legerbewaking en veel prikkeldraad lijken de mensen daar vrijwillig opgesloten te zitten, al hebben ze een voor Palestijnen verboden snelweg door het gebied. Grond eromheen is onteigend en de Palestijnse vrucht- en olijfbosgaarden kaalgekapt om het gebied te kunnen overzien. Het gevolg is uitgestrekte droge grond met stronken.

ren met schreeuwen en slaan tegen te gaan. Opmerkelijk was, dat na verloop van tijd het effect ervan binnen het gezin werd opgemerkt en mannen zich bij de directrice meldden met de vraag een mannengroep te starten. Er is een grote leergierigheid naar anders met elkaar omgaan.'

Een hoog spiritueel gehalte

'Volgens mij is het gebied rond Bethlehem van een hoog spiritueel gehalte. En het plan bestaat er een AH-facilitator training te gaan geven. De dualiteit dringt zich er zo massief op, dat je goed kunt oefenen in voorbij oordelen kijken en naar dat wat ons met elkaar verbindt. Ofwel: door de lampenkap heen de lamp zien. Dat was ook de uitnodiging aan mijzelf om met de neus daar opgedrukt, met open hart aanwezig te zijn.

Dat men in Bethlehem ruzie maakt over Jezus, kan trouwens niet de bedoeling zijn. Ieder geloof heeft er een eigen kerk (drie stuks) waar Jezus geboren is. En via religie drukt me zich in de regio sterk uit door hoofddoek en pijpenkrul. Het zou behulpzaam kunnen zijn eens een maand in de schoenen, kleren, van de ander rond te lopen, om te komen tot werkelijk begrip. Als ik me realiseer dat Jezus in elke verschijningsvorm tot mij komt, kan het wel eens zijn, dat ik heel anders tegen mijn burens aankijk. Dat is trouwens iets dat mensen alleen voor zichzelf kunnen ontdekken.'

'Kort na thuiskomst werd ik gebeld door een Joodse man wiens moeder Sobibor overleefde. Hij had in Jeruzalem

Er zijn veel buitenlandse stichtingen die eraan bijdragen om het dagelijks leven eenvoudiger en leefbaarder te maken. En er zijn mensen die zich volledig inzetten voor projecten, waarmee door Palestijnse vrouwen geld gegeneerd kan worden. En Milad, die wij ontmoetten, leidt een centrum voor naschoolse opvang op niet religieuze basis. Jongens, meisjes, christen of moslim, maken samen muziek en schilderen en dansen. Hij doorbreekt daarmee een aantal lokale, aan de religie gerelateerde taboes. Ook waren we in een school waar moeders werd aangeboden beter te leren communiceren met de kinderen. Dit, om het reage-

gewoond en het feit niet verwerkt dat hij jaren geleden zijn vriend uitzwaaid in een bus, die 100 meter verderop explodeerde door een terroristische aanval. Hij wilde daarmee in vrede komen. Hij wilde, zo zei hij, zijn leven terug. Dat heb ik Palestijnen ook steeds horen zeggen. Als beide partijen dat willen, is dat bemoedigend. En als Anja en ik daarbij met ons werk behulpzaam kunnen zijn, is dat fijn. Hij vroeg trouwens of we ook bereid waren hetzelfde werk te doen in Jeruzalem, waar zijn zoon nog woont. Absoluut! Wij zijn beschikbaar.' ●